

Kriminologiska institutionen

Stockholms
universitet

"Den som begår vuxenbrott bör få vuxenstraff"

-en textanalys av mediala argument kring
straffreduktionens slopande

Examensarbete för kandidatexamen i kriminologi, 15 hp

Kriminologi
Grundnivå
Vårterminen 2021

Isabell Ahlstedt & Johanna Olausson

Sammanfattning

Syftet med denna uppsats har varit att undersöka vilka argument som presenteras i debatten om straffreduktionen i svensk media samt hur dessa perspektiv kan förstås i förhållande till kriminalpolitiska begrepp. Argumenten som har identifierats i mediaartiklarna har sedan presenterats och jämfört hur de förhållit sig till Statens offentliga utredning 2018:85 (SOU 2018:85). Uppsatsen genomfördes med straffrättsteorierna och straffrättspolitiken som teoretisk grund. Materialet bestod av argumenterande artiklar från dags- och kvällstidningar samt begränsades till de som publicerats efter SOU 2018:85 (18 december 2018). Vi utgick från en positivistisk vetenskapsteori och använde oss av en tematisk analysmetod.

Resultatet visar att bland argumenten för straffreduktionens slopande återfanns förtroende för både individualprevention, allmänprevention och vedergällning. Återkommande ansåg dessa straffrättsteorier ha goda förutsättningar för att hantera och minska brottsnivåerna i samhället och flera skribenter ansåg att dessa var ett måste för att motverka grov kriminalitet. De som argumenterade emot slopandet förkastade dock de ovannämnda teorierna, där kunde i stället proportionalitetsprincipen och humanitetsprincipen identifieras.

De som argumenterar emot straffreduktionens slopande förhåller sig i större utsträckning till SOU 2018:85 då de menar att slopandet inte kommer verka brottspreventivt och potentiellt kan leda till höjda brottsnivåer i framtiden. De som argumenterar för slopandet hänvisar i större utsträckning till det allmänna rättsmedvetandet då fokus ligger kring rättvisa och upprättelse. Vilket indikerar att debatten har en linje av offensiv straffrättspolitik.

Nyckelord: Straffreduktion, straffrabatt, kriminalpolitik, straffrättsteorier, proportionalitetsprincipen

Innehållsförteckning

1. Inledning3
 - 1.1. Problemformulering3
 - 1.2. Syfte och frågeställningar4
 - 1.3. Bakgrund4
2. Tidigare forskning7
 - 2.1 Kriminalpolitisk utveckling och aktörers roll i kriminalpolitiken7
3. Teoretisk bakgrund8
 - 3.1. Straffteorier9
 - 3.2. Andra grundläggande principer för straff10
 - 3.3. Straffrättspolitik11
4. Metod och material12
 - 4.1. Vetenskapsteoretisk utgångspunkt12
 - 4.2. Urval och avgränsningar12
 - 4.3. Tematisk analys13
 - 4.4. Koder och tillvägagångssätt14
 - 4.5. Validitet och reliabilitet14
 - 4.6. Etisk reflektion15
 - 4.7. Metoddiskussion15
5. Analys och resultat16
 - 5.1. Avskräckning från brottslighet genom höjda straff16
 - 5.2. Brottslingen ska sona sitt brott och upprättelse till brottsoffer20
 - 5.3. Ansvarsförmåga för sina handlingar23
 - 5.4. Straffpolitiska perspektiv27
6. Slutsatser och diskussion30
 - 6.1. Resultatdiskussion30

6.2. Framtida forskning32

9. Referenser33

1. Inledning

I Sverige har det under en längre tid diskuterats om längre och hårdare straff för de som begår lagöverträdelser. Inte sällan rapporteras det i media om att straffet är, i förhållande till brottet, allt för mildt. ”*Straffskalorna i Sverige är omoraliskt milda*” skriver en debattör i Göteborgs-Posten (Neuding 2019), ”*Unga kriminella måste kunna sättas i fängelse*” debattartikel i Aftonbladet (Slottner et al. 2020). Att det skett en övergång till mer repressiv förhållning till lagöverträdare återspeglas i kriminalpolitiken såväl som i media där argumenten som förs fram i debatten om brott och straff fokuserar mer på moraliska aspekter än brottspreventiva (Andersson & Nilsson 2017:184). Barn och unga vuxna (18–20 år) har traditionellt fått en reduktion på straffet. Straffreduktionen innebär att straffet reduceras i olika grader beroende på ålder, en 18-åring till 1/2 och en 20-åring till 3/4 av det straffvärde som gällt för en vuxen lagöverträdare (SOU 2018:85:232). Regeringen beslutade i december 2017 att tillsätta en utredning vars uppdrag var att överväga och föreslå ändringar beträffande den straffrättsliga särbehandlingen av lagöverträdare i åldersgruppen 18–20 år i syfte att åstadkomma att påföljdsbestämningen för denna åldersgrupp ska motsvara den som gäller för andra myndiga lagöverträdare. Denna utredning utmynnade i Statens offentliga utredning (SOU) 2018:85 ”slopad straffrabatt för unga myndiga”. Detta går emot den traditionella straffrättsliga särbehandlingsprincipen av unga lagöverträdare som finns inom såväl svenskt som fler andra europeiska länders rättsväsende (SOU 2018:85:14). Det sker trots att flera kriminologiska forskare är överens om att detta inte kommer att minska brottsligheten eller förhindra återfall i brott (Estrada et al. 2018a).

Media och kriminalpolitiken påverkar och påverkas av samhället. Massmedia påverkar vilka frågor som blir uppmärksammade men utöver det så sker det en påverkan på samhällsmedborgarnas övertygelser och värderingar (Fairclough 1995:2). I förhållande till unga lagöverträdares straffreduktion, som är en vida diskuterad fråga av både politiker, allmänheten och media, innebär det att det finns olika argument och förslag hur dessa individer ska hanteras av rättsväsendet och vilka grunder det ska ske på.

1.1. Problemformulering

Slopad straffreduktion är ett lagförslag som ska tas ställning till i riksdagen och föreslås träda i kraft 1 januari 2022. Förslaget till nya lagstiftningen kom 18 december 2018 med "slopad straffrabatt för unga myndiga", SOU 2018:85, där vetenskapliga argument för och emot straffreduktionens slopande presenterades. Efter det har det i media lyft och framställt olika argument till slopandet eller bevarandet av straffreduktionen. Tidigare forskning har belyst att media är en aktör som påverkar lagstiftningsprocessen (Pollack 2001). Dels genom vad som rapporteras, dels genom att samhällets medborgare bildar sitt allmänna rättsmedvetande genom det. Detta i sin tur påverkar kriminalpolitiken då politiken i allt högre grad använder sig av straffrättspolitik i målet att tilltala fler väljare. Mediers rapportering av problem och krav på hårdare tag sätter press på politiken att agera, och därför uppstår behovet att analysera hur dessa artiklar utformas. Då särbehandling av unga lagöverträdare har en lång historia inom det svenska rättsväsendet finns det nu anledning att analysera argumenten som framträder i debatten angående straffreduktionen för unga myndiga.

1.2. Syfte och frågeställningar

Denna studie syftar till att försöka kartlägga mediala argument presenterade i argumenterande artiklar och att ge djupare kunskap om debattens förhållningssätt till vetenskapen presenterad i SOU 2018:85. Frågorna som vi ämnar undersöka är:

1. Vilka argument används i de valda artiklarna för att motivera slopningen av straffreduktionen? Vilka används för att motivera att straffreduktionen ska finnas kvar?
2. Hur kan medias val av perspektiv förstås utifrån kriminalpolitiska begrepp?

1.3. Bakgrund

Straffsystemet

Inom kriminalpolitiken finns en teoretisk modell som kallas straffteorier, vilka bygger på hur åtgärder kring straff fungerar och motiveras (Andersson & Nilsson 2017:8). Vanligtvis brukar man räkna med tre olika straffteorier; individualprevention, allmänprevention, och vedergällning (se avsnitt 3.). De två förstnämnda bygger på en konsekvensetisk grund. Det innebär att det som legitimerar straff på ett moraliskt plan är de konsekvenser som minskar brottslighet (Andersson & Nilsson 2017:9). Det bygger på en framåtblickande logik, straffet är moraliskt riktigt *om och endast om* dessa åtgärder minskar brottsligheten, vilket är ett utilitaristiskt förhållningssätt. För vedergällning är det *själva handlingen* som utgör grunden för

de normativa övervägandena. Logiken är bakåtblickande och i stället är ansvarsförmåga, avsikt och skuld centrala och därmed blir minskad brottslighet ointressant (Andersson & Nilsson 2017:9)

I dagens svenska straffsystem finns en tredelad legitimering som sker inom olika myndigheter på olika nivåer. På Lagstiftningsnivån, vilket innefattar riksdagen, fattas beslut om lagändringar och kriminalisering. Det är framför allt allmänprevention som ger lagstiftningen dess legitima grund (Andersson & Nilsson 2017:16). På dömande nivån, det vill säga domstolsförfarandet, handlar det om proportionerlig vedergällning där brottets straffvärde ska avgöra straffmätning och påföljd (Andersson & Nilsson 2017:16). På verkställighetsnivån som sker inom kriminalvården, frivården eller liknande, handlar det om hur straffet ska utformas och legitimeras utifrån ett individualpreventivt resonemang (Andersson & Nilsson 2017:16).

SOU 2018:85 ”slopad straffrabatt för unga myndiga”

SOU 2018:85 fick som direktiv att föreslå en ändring till *hur* straffreduktionen för unga myndiga (18-20 år) ska kunna slopas, i syfte att åstadkomma att påföljdsbestämningen för denna åldersgrupp ska motsvara den som gäller för andra myndiga lagöverträdare. Det innebär alltså en ändring i påföljdssystemet vilket gör att dessa ovan nämnda straffteorier utgör en grund för att kunna legitimera en förändring av straffreduktionen.

Utredningen som ligger till grund för SOU 2018:85 redogör två olika sätt att se på straffets utformande, en tillbakablickande proportionalitet samt en framåtblickande prevention. Det betyder att den förstnämnda avser att implementera lagar som straffar proportionerligt i linje med brottets allvar, och den sistnämnda att implementera lagar som ämnar att minska brottsligheten i samhället (SOU 2018:85:46). Den bakåtblickande proportionaliteten menar utredningen är grundläggande för Sveriges *påföljdssystem*, det vill säga att straffets stränghet bör bestämmas av brottets svårhet (SOU 2018:85:202). Till grund för detta menar de att *rättvisa* är centralt, att den kriminelle har gjort sig förtjänt av straffet genom sina handlingar. Syftet med straffsystemet menar utredningen är att påverka människor så att de inte begår oönskade handlingar (SOU 2018:85:202) vilket indikerar en allmänpreventiv linje, men att bestämma straffets *hårdhet* utifrån ett allmänpreventivt perspektiv menar utredningen inte är fördelaktigt (SOU 2018:85:203). Detta på grund av att individens bestraffning således skulle användas för att avskräcka andra från att begå brott, och inte ha en proportionerlig tillbakablickande syn som rättviskipning innebär (SOU 2018:85:206). Detta, tillsammans med deras konstaterande att

allmänpreventiva åtgärder som hårdare straff inte leder till en minskning i brottsligheten (SOU 2018:85:203), är grunden för att avvisa slopningen av straffreduktionen ur ett allmänpreventivt perspektiv.

SOU 2018:85 förhåller sig även skeptisk mot att en individualpreventiv linje skulle ligga helt till grund för att avgöra straffets hårdhet då även denna saknar vetenskapligt stöd för att brottsligheten skulle minska med dess implementering (SOU 2018:85:203). Till exempel inkapacitering i individualpreventiv anda pekar snarare mot motsatta effekt, det finns forskning som menar att återfallsrisken ökar i takt med fängelsestraffets ökande längd och på så vis inte uppfyller målet av framåtblickande prevention (SOU 2018:85:203). Straffsystemets repressionsnivåer ska inte vara högre än nödvändigt, utan bör orsaka så litet lidande som möjligt för den enskilda individen, vilket följer av humanitetsprincipen. Generella höjningar av straffnivån måste därmed kunna motiveras med att strängare straff är nödvändigt för att brottsligheten ska kunna motverkas (SOU 2018:85:206). Utredningen konstaterade dock vid 11 tillfällen att det inte finns något stöd i forskningen att hårdare straff kommer att påverka brottsnivåerna i det svenska samhället.

I SOU 2018:85 anges skälen till att överväga slopandet av straffreduktionen för lagöverträdare i åldern 18–20 år med att “synen på brott, brottslingar och samhällets reaktioner på brott är i ständig förändring, precis som samhället i övrigt” (SOU 2018:85:42). Samt att myndighetsåldern är idag 18 år, det ifrågasätts om det är i rimlig ordning att denna grupp av lagöverträdare ska särbehandlas. Det hänvisas till att det för allmänheten kan framstå som svårförklarligt att lagöverträdare som är myndiga får avdrag från den “riktiga” påföljden (SOU 2018:85:273). Regeringen anger även i direktivet till utredningen att det krävs insatser mot organiserad brottslighet och annan kriminalitet förenad med gängbildning, eftersom unga lagöverträdare förekommer i denna miljö (SOU 2018:85:359 [dir. 2017:122]).

Förutom skälen till slopandet av straffreduktionen anger utredningen att det finns flera olika anledningar och argument när det kommer till frågan om varför unga lagöverträdare ska straffas lindrigare än vuxna. Det framkommer att det finns tre skäl som anses återkommande när grunden för lindrigare påföljder diskuteras. Det första skälet är att unga människor har en outvecklad ansvarsförmåga, har brister i social och emotionell mognad och att förmågan till självkontroll är fullt utvecklad efter 23 års ålder samt att hjärnan inte är fullt utvecklad förrän i 25-årsåldern (SOU 2018:85:199). Det andra skälet som anges är att unga människor är psykologiskt känsligare för bestraffning än vuxna. I det tredje skälet anges att det från samhället

bör visas tolerans för den unges mognadsprocess. Alla tre skälen har stöd i psykologisk och neurologisk forskning som anges i utredningen (SOU 2018:85:199). Utöver detta så framhåller utredningen en minskande trend av ungdomsbrottslighet och det leder till att utredningen konstaterar att det inte finns något empiriskt, eller erfarenhetsbaserat, stöd för skärpta påföljder för unga lagöverträdare (SOU 2018:85:199).

2. Tidigare forskning

I detta avsnitt kommer tidigare relevant forskning för uppsatsen att presenteras. Det material som återfinns under tidigare forskning redovisar den kriminalpolitiska utvecklingen och de aktörer som kan anses vara verksamma, vilket innefattar media, politiker och det allmänna rättsmedvetandet.

2.1 Kriminalpolitisk utveckling och aktörers roll i kriminalpolitiken

Det har skett en kriminalpolitisk utveckling i Sverige där frågor om hur brott och straff ska hanteras har förändrats, vilket utmärks av ökad alarmism, mer expressiv politik, expanderande strafflagstiftning och längre fängelsestraff. Detta kallas i svenska termer för den straffande vändningen (Tham 2018:139). Detta skriver även Garland (2001) om, the punitive turn, och menar att det politiskt läggs större fokus på brottslighet och kriminalpolitik, vilket bidrar till en expanderande strafflagstiftning (Garland 2001:175). I samband med att vissa straffhöjningar skett har rationaliteten bakom dem ifrågasatts då det från politiskt håll verkar finnas en tro på att det går att påverka brottsnivåerna genom att höja straffen, detta motiveras med att höjda straff ska verka avskräckande (Andersson & Nilsson 2017:12; Tham 2018:44). Dessa tendenser tyder på att det skett en politisering av straffrätten och sanktionspolitiken, där benägenheten är att i ökad utsträckning ingripa mot brottsligt beteende genom att stifta nya lagar eller höja sanktionerna, trots att det finns en begränsad preventiv effekt av kriminaliseringen (Ashworth 1995:15). Straffrätten blir därmed ett redskap för politiker och innebär att straffrätten används som en del i den egna politiken, där uttalanden om ”hårdare tag” och markeringar blivit normaliserat samt att åtgärderna med höjda sanktioner utformas alltmer för att tillfredsställa en allmän opinion och utan hänsyn till kriminologisk expertis (Ashworth 1995:15; Garland 2001:142; Tham 2018:164). Pratt (2007) använder begreppet penal populism där det finns en strävan från politiskt håll att genom strafflagstiftningen vinna väljare (Pratt 2007:3). Detta görs genom att uttrycka vilka lagöverträdare som gynnats på den allmänna laglydiga människan och brottsoffrets bekostnad, detta bygger på känslor snarare än rationalitet (Pratt 2007:12, 92).

Tham (2018) menar också på att politiker använder känslomässiga uttalanden om brott och straff för att uttrycka brottslighetens allvar för allmänheten (Tham 2018:164).

Pratt anser att medierna har ett inflytande i processen med ökade straff då de har förutsättningar att påverka människors uppfattning och åsikter om brott och straff (Pratt 2007:4). Tham (2018) har kommit fram till liknande antaganden, straffhöjningarna sker mot bakgrunden av att medierna har belyst ett ökat och mer brutalt våld, ställt krav på skärpt strafflagstiftning samt har oräkneliga gånger kritiserat domstolarna för att de inte dömer tillräckligt hårt (Tham 2018:150). Genom detta så bidrar medierna till ”hårdare tag” då fokus ligger på vad politikerna tänker göra för att komma till rätta med kriminaliteten. Att agera blir lösningen för politikerna (Ashworth 1995:15).

Pollack menar också att medierna har en medverkan i lagstiftningsprocessen då frågor som rönt mediernas intressen leder till en förändring av lagstiftningsprocessen (Pollack 2001:22). Media kan även användas av olika aktörer och organisationer då dessa vill förmedla en bild av brottsligheten och dess orsaker för att få igenom en lagförändring. Detta sker genom att de bildar opinion via medier i syfte att påskynda en lagförändring. Medierna har kommit att vara en arena där dessa krav framförs och politiker fordras att vidta snabba åtgärder (Pollack 2001:24). Men media kan även användas av politiker som vill göra en förändring i lagstiftningen, genom att använda media skapar politikerna acceptans vid införandet av nya eller ändrade påföljder (Pollack 2001:38). Detta har sin grundtanke i det allmänna rättsmedvetandet. För att berättiga kriminaliseringar och straffskärpningar hänvisas dessa till det allmänna rättsmedvetandet, det vill säga allmänheten, folket eller ”den vanliga människan” (Jerre & Tham 2010:6). Det är folket genom dess demokratiska företrädare, politikerna, som blir normkällan för lagstiftningar och ger lagstiftningen dess legitimitet (Jerre & Tham 2010:6). Enligt Sarnecki (2015) innebär det att det allmänna rättsmedvetandet, genom strafflagstiftningen, ger uttryck för de oacceptabla och brottsliga handlingar (Sarnecki 2015:71).

3. Teoretisk bakgrund

I det här avsnittet av uppsatsen presenteras de teoretiska grunder som kommer att användas för att besvara frågeställningarna i uppsatsen. Det första avsnittet beskriver straffteorierna och andra viktiga rättsliga principer för legitimiteten av straff. Det andra avsnittet beskriver två perspektiv på straffrättspolitik.

3.1. Straffteorier

Allmänprevention

Allmänprevention innebär den avskräckande effekt som hotet om straff har på allmänheten. Vidare kan allmänprevention uppdelas i allmänavskräckning och moralbildning (Andersson & Nilsson 2017:12). Den avskräckande effekten kan särskiljas mellan omedelbar och medelbar avskräckning (Andersson & Nilsson 2017:12; Sarnecki 2015:18). Omedelbar avskräckning är den effekt som uppnås då straff är offentliga, till exempel offentliga avrättningar. Den medelbara avskräckningen är den avskräckning som uppnås då en handling är förbjuden i lag och är tillskrivet ett straff (Andersson & Nilsson 2017:12).

För att uppnå den allmänavskräckande effekten behöver tre förutsättningar vara uppfyllda. För det första handlar det om *normkunskap* vilket innebär att lagen måste vara tillräckligt klar och tydlig, känd av dem som den avser påverka, samt känd av myndigheterna som kontrollerar dess efterlevnad (Andersson & Nilsson 2017:12; Sarnecki 2015:20). För det andra handlar det om *sanktionssannolikheten*, vilket innebär att förutsättningen för att avskräcka är att det finns en tillräckligt hög sannolikhet att bli upptäckt (Andersson & Nilsson 2017:12; Sarnecki 2015:20). För det tredje krävs det en viss *sanktionsstränghet* där sanktionerna som följer av ett brott upplevs tillräckligt stränga eller ingripande för en potentiell gärningsperson (Andersson & Nilsson 2017:12; Sarnecki 2015:21). När moralbildning används i allmänpreventivt syfte så är det effekten av att en handling kriminaliseras som bidrar till att den ses som moraliskt förkastlig, och därmed inte utförs (Andersson & Nilsson 2017:13).

Expressiv allmänprevention

Inom straffrättspolitikerna har ett nytt synsätt vuxit fram: expressiv allmänprevention (Jareborg & Zila 2020:81). I detta synsätt krävs inte någon påvisad eller förväntad verklig effekt av lagstiftningsåtgärder som kan klarläggas empiriskt. I stället handlar det om att lagstiftningen ska sända signaler och markera mot oönskade beteenden. Således kan ökade repressionsnivåer motiveras med stöd i argumentation om att det sänder signaler till samhällets medborgare, exempelvis genom att vissa gärningar straffas hårdare. Någon vidare saklig motivering behövs inte för att lagstiftningsåtgärden ska vara grundad (Jareborg & Zila 2020:81).

Individualprevention

Individualprevention tar sikte på de brottsminskande effekterna av påförandet av straff eller påföljder på den enskilda individen (Andersson & Nilsson 2017:9; Sarnecki 2015:23).

Individualprevention brukar delas in i tre olika åtgärder: inkapacitering, behandling samt avskräckning.

Den första åtgärden *inkapacitering* är i teorin tänkt att förhindra brott genom att personer hålls inlåsta och därmed förhindras att begå brott (Andersson & Nilsson 2017:10; Sarnecki 2015:26). Det finns två tankesätt med inkapacitering, kollektiv och selektiv inkapacitering (Andersson & Nilsson 2017:10). Kollektiv inkapacitering innebär att det sker en brottsminskande effekt när fängelse används som påföljd då det förhindrar att brott begås av dem som är inlåsta. Selektiv inkapacitering innebär att ett längre eller ett icke tidsbestämt straff ges till de individer som bedöms vara mer brottsbenägna än andra (Andersson & Nilsson 2017:10). Den andra åtgärden med *behandling* syftar i stället till att försöka rehabilitera brottslingen. Den tredje åtgärden *avskräckning* innebär att individen ska avstå från att begå brott då konsekvenserna för ett brottsligt handlande ses ur individens perspektiv som för stora, sambandet handling och konsekvens utnyttjas vid avskräckning för att påverka brottsligheten (Andersson & Nilsson 2017:11; Sarnecki 2015:24).

Vedergällning

Syftet med vedergällning är att åstadkomma rättvisa genom att gärningsmannen tillfogas ett lidande i proportion till klandervärdigheten till det brott som denne gjort sig skyldig till (Sarnecki 2015:67). Enda syftet är att skipa rättvisa (Sarnecki 2015:67).

3.2. Andra grundläggande principer för straff

Proportionalitetsprincipen

Proportionalitet som idé har betydelse för *hur* bestraffning ska ske, inte i fråga *om varför* bestraffning bör ske (Jareborg & Zila 2020:70). Ur proportionalitetsprincipens resonemang ska straffets stränghet stå i proportion till brottets svårhet, vilket förenklat utgörs av brottets skada respektive gärningsmannens skuld (Jareborg & Zila 2020:70). Straffmätningen och påföljderna har således en bakåtblickande logik där det är själva handlingen och den handlades insikter, avsikter och ansvarsförmåga som avgör skulden och därmed vad handlingen förtjänar för straff (Sarnecki 2015:46). Det innebär att principen har ett inneboende argument om rättvisa (Jareborg & Zila 2020:67).

Humanitetsprincipen

Humanitetsprincipen tar sitt ursprung i att ett straff innebär att samhället använder sina maktmedel som en reaktion på att människan har brutit mot gällande lagar och straffet medför

att en människa medvetet orsakas lidande och obehag (Ulväng 2005:103). Således måste människor behandlas med respekt för sin värdighet, även om de begått brott. Humanitetsprincipen kan sammanfattas med att det ställs krav på rimlighet och måttlighet vid bestraffning, förståelse och tolerans för de som straffas och att fängelsestraff bör undvikas (Ulväng 2005:107). Jareborg och Zila (2020:93) menar att det finns en risk att respekten för människovärdet inte beaktas då det idag föreligger massmedialt krav på att straffrättspolitiken understryker hårdare tag för att uppnå en effektiv brottsbekämpning.

3.3. Straffrättspolitik

Tendenser som återfinns är att medierna påverkar politikerna till "hårdare tag" genom sin selektiva sensationsjournalistik där fokus ligger på just vad politikerna tänker göra för att komma till rätta med kriminaliteten, att agera blir lösningen för politikerna (Ashworth 1995:15). Vartefter de politiska åtgärderna utformas alltmer för att tillfredsställa en allmän opinion och utan hänsyn till kriminologisk expertis (Garland 2001:142). Jareborg (1995:20) har ställt frågan vilken straffrättspolitik vi vill ha och har ställt två typer av straffrättspolitik mot varandra, den defensiva och den offensiva modellen.

Defensiv straffrättspolitik

I den defensiva modellen ska straff användas *restriktivt* samt att rättssäkerhetskraven ska vara hårda (Jareborg 1995:24). Det är endast kriminaliseringen av brott som kränker eller hotar ett rättsligt intresse som har legitimitet, samt att gärningsmannen ska anses vara moraliskt ansvarig. Det vill säga ansvar får inte åläggas om gärningsmannen saknade ansvarsförmåga, handlade utan uppsåt eller oaktsamhet eller på annan grund ses som ursäktad för sitt handlande (Jareborg 1995:25). Straffhot ska inte vara strängare än nödvändigt för att hålla brottsligheten på en godtagbar nivå. Det defensiva straffrättssystemets huvuduppgift är således inte att lösa sociala eller samhällsliga problem, därmed anser den defensiva modellen att den allmänpreventiva effekten av straffrättssystemet utgör ett begränsat intresse (Jareborg 1995:26).

Offensiv straffrättspolitik

Den offensiva modellen innebär att straffrättssystemet ses som ett instrument till att lösa sociala och samhällsliga problem, de beteenden som anses felaktiga eller skadliga kriminaliseras och de brottspreventiva effekterna ger legitimiteten till kriminaliseringen (Jareborg 1995:27). Denna modell utmärks av snabba ingripanden mot det som anses som problem. I och med detta

så kommer ny- och uppkriminalisering till stånd, repressionsnivån höjs på straffrättssystemets alla tre nivåer och vissa grupper av människor betraktas mer som fiender än medmänniskor (Jareborg 1995:28). Detta leder till att lagstiftningsåtgärder grundar sig mer på ”det sunda förnuftet” än på kriminologisk forskning (Jareborg 1995:31). Jareborg (1995:31) anser att lagstiftningen är symbolisk i sitt utförande då den framställs som brottspreventiv men dess verkliga funktion är att lugna allmänheten och visa allmänheten krafttag mot den brottslighet som för tillfället anses som problemområde.

Jareborgs (1995:20) syn på straffpolitiken är att den tagit en offensiv inriktning, detta stämmer överens med det Garland (2001:133) beskriver som acting out. Lagstiftningsåtgärder används av politiker som ett sätt att lugna allmänheten, detta efter att media uppmärksammat händelser eller varit kritiska till milda straff och domstolsbeslut. Lagstiftningsåtgärder blir en strategi av politiker för att ge intrycket av att agera mot ”problemen” då politiker hävdar att dessa åtgärder är brottspreventiva (Garland 2001:134).

4. Metod och material

4.1. Vetenskapsteoretisk utgångspunkt

I denna studie förutsätts ett positivistiskt förhållningssätt som menar att kunskap är något som kan observeras med någon av de fem sinnen, eller genom logik kunna dra slutsatser (Bryman 2018:51). Något kan således observeras av positivisten men avfärdas som sanning om det inte är logiskt (Thurén 2013:18). Detta betyder att ur ett positivistiskt perspektiv kan alltså något vara sant eller falskt (Thurén 2013:21). Genom att presentera SOU 2018:85 och sedan använda en tematisk analys vid arbetet med artiklarna, valda mellan bestämd tidsperiod och bestämd struktur, se hur medias argument förhåller sig till argumenten och motiven i SOU 2018:85 intas ett objektivt förhållningssätt till materialet.

4.2. Urval och avgränsningar

Då denna studie avser att undersöka de argument som förs i debatten kring slopningen av straffreduktionen gjordes en första avgränsning till de artiklar som innehöll åsikter, argument eller debatter. Därför exkluderades nyhetsartiklar och reportage, och de som inkluderades var debattartiklar, ledare, krönikor, insändare samt kolumner då dessa typer av artiklar vanligtvis är argumenterande. Vidare begränsade vi urvalet med artiklar som publicerats *efter* SOU 2018:85 då syftet var att jämföra artiklarnas argument med SOU. Det innefattar alltså artiklar

som publicerats efter 18 december 2018, fram till 1 maj 2021 (pga. tiden för uppsatsens slutförande).

Vi valde ett målstyrt urval för att enbart välja ut artiklar med relevans för uppsatsen (Bryman 2018:489). Materialet hämtades från Mediarkivet samt begränsades till webbpress för att undvika dubletter. Sökningar gjordes på nyckelord för att generera relevant material, vilket var "straffrabatt", "ungdomsrabatt" samt "ungdomsreduktion". 123 artiklar hittades med dessa nyckelord, och efter att vi inledningsvis gått igenom samtliga artiklar för att identifiera i vilket format de bestod av återstod 21 artiklar i det format vi ämnade undersöka, det vill säga debattartiklar och liknande.

De tidningar vi begränsade urvalet till var Aftonbladet, Dagens Nyheter, Expressen samt Svenska Dagbladet. Varför dessa valdes ut var framför allt på grund av deras storlek, dessa tidningar är de fyra största i Sverige. Samtliga av dessa tidningar är nationella tidningar, de når ut till en stor del av populationen, läses av många, har skilda politiska hållningar, samt är allmänt etablerade som seriösa aktörer inom journalistiken. I och med deras olika politiska hållning skiljer sig åt är det även möjligt att anta att de når ut till olika grupper av läsare. På grund av detta misstänkte vi att vi skulle kunna få många artiklar från samma tidskrift och på så vis kunna få flera argument eller perspektiv från samma källa eller tidning.

4.3. Tematisk analys

Då denna studie är en kvalitativ studie används en tematisk analys för att arbeta med materialet. En tematisk analys innebär att genom noggrann läsning av materialet kunna identifiera teman eller delteman som återkommer i materialet. Hur dessa teman väljs ut behöver vara grundat i det teoretiska perspektivet och förhålla sig till forskningsfrågan (Bryman 2018:703-705). Varför denna metod var bäst lämpad för vår studie var på grund av dess möjlighet till överskådlighet. I och med att intresset låg kring vilka argument som fördes behövdes en metod som både var öppen för att identifiera specifika ord samt mer övergripande teman.

Inledningsvis lästes materialet grundligt för att identifiera upprepande teman eller koder med fokus på skribenternas argument för eller emot straffreduktionens slopande (Bryman 2018:704). Detta steg fokuserade alltså på *repetition* i materialet för att urskilja vilka argument som de båda sidorna valde att lyfta (Bryman 2018:705). Vidare söktes *likheter och skillnader* mellan de två sidorna för att dels identifiera om samma argument användes på olika sätt, dels för att undersöka om olika perspektiv lyftes (Bryman 2018:705).

4.4. Koder och tillvägagångssätt

Efter noggrann läsning av materialet identifierade vi sju koder som återkom i flera artiklar. Dessa var 1) ansvarstagande, 2) gängkriminalitet eller livstils kriminalitet, 3) upprättelse, 4) känslobaserat argument eller vetenskapligt baserat argument, 5) brottsprevention, 6) politisk kritik, samt 7) rättssystemet. Från forskningsfrågorna ansåg vi att just dessa perspektiv var intressanta att undersöka vidare (Bryman 2018:706). När vi identifierade koderna ansåg vi det relevant att hitta argument snarare än specifika ord, därför formulerade vi koderna som övergripande teman. I vissa av texterna använde skribenten det exakta ordet vi kodat efter, men i vissa fall var det en implicit formulering som vi tolkade. I analysen delas dessa koder in under övergripande teman för att underlätta såväl själva analysen som läsningen. Dessa teman är "Avskräckning från brottslighet genom höjda straff", "Brottslingen ska sona för sina brott och upprättelse till brottsoffer", "Ansvarsförmåga för sina handlingar" samt "Straffpolitiska perspektiv".

Vidare arbetade vi med framework (Bryman 2018:704) där vi formade som ett index över artiklarna och de citat som identifierats som relevanta. Här valde vi att hämta specifika citat som var kopplade till den specifika koden och förde in dem i rätt cell (Bryman 2018:704). Dels gjordes detta för att göra materialet överskådligt, dels för att underlätta nästa steg i processen: färgkodning. Eftersom argumenten analyserades från de olika straffrättsteorierna valde vi att tilldela varje teori en färg och sedan färgkoda varje cell efter vilken eller vilka straffrättsteorier som gick att identifiera i citatet. Detta för att ge en överblick av materialet och underlätta analysprocessen.

4.5. Validitet och reliabilitet

Inom en positivistisk ansats behöver validitet och reliabilitet reflekteras över. I den kvantitativa forskningen används dessa begrepp i samband med mätning och huruvida det mäter det som är avsett att mäta samt om undersökningen är tillförlitlig och generera samma resultat om den genomförs på nytt (Bryman 2018:72). I kvalitativ forskning behöver begreppen validitet och reliabilitet få alternativa kriterier för bedömning av undersökningens kvalité (Bryman 2018:467). Validitet i textanalys innebär att tydligt redogöra vilka texter som ligger till grund för uppsatsen, samt att de motiveras varför de är relevanta (Bergström & Boreus 2018:39). Att göra på det sättet innebär att det finns möjlighet att dels granska materialet, dels granska att det som uppsatsen identifierar och kommer fram till är grundat i empirin. I den här uppsatsen har

validitet uppnåtts genom att val av texter motiverat under rubriken urval och avgränsningar och en lista med alla analyserade artiklar finns bifogade i referenslistan till uppsatsen. Reliabilitet i textanalys innebär att uppsatsens metod beskrivs på ett transparent sätt så att det möjliggörs en upprepning av studien (Bergström & Boreus 2018:40). För den här uppsatsen innebär det att systematiken för analysen finns beskrivet under avsnittet koder och tillvägagångssätt samt under analysen där temana för koderna förklaras under varje temarubrik, samt att citat från texten finns med under varje temarubrik i analysen. Detta för att vara transparent och möjliggöra en upprepning. Dock innebär detta ändå en subjektiv tolkning men som vi byggt efter ett förutbestämt tillvägagångssätt. Detta möjliggör för läsaren att följa uppsatsen och samtidigt se vilka argument som ligger till grund för analysen, vilket möjliggör en upprepning (Bergström & Boreus 2018:40). I textanalyser behöver källan till dessa bedömas i fråga om trovärdighet (Bergström & Boreus 2018:42). Texterna som analyseras i uppsatsen består av debattartiklar vilka har en avsikt att påverka människor, vilket innebär att dessa kan betraktas som att det är skrivna utifrån ett eget intresse och därmed lyfts de argument som denne vill få fram i debatten om straffreduktionen. För uppsatsens syfte att söka vilka argument som används i debatten har därför endast tidningarnas trovärdighet bedömts, och inte de individuella skribenterna (Bergström & Boreus 2018:42).

4.6. Etisk reflektion

Uppsatsen bygger på en kvalitativ textanalys. Material består av offentligt och publicerat material vilket innebär de etiska överväganden vi har behövt förhålla oss till är själva redovisningen av materialet. I uppsatsens analysdel har citat från texterna redovisats och i detta hänseende har övervägande skett så att det citat som redovisas inte lyfts ur sitt sammanhang.

4.7. Metoddiskussion

Inför denna studie övervägde vi flera olika metoder och vägde dess för- och nackdelar mot varandra. Varför vi till slut valde en tematisk analys var på grund av dess överskådlighet. I och med att syftet var att undersöka de olika argumenten med straffrättsteorierna som teoretisk grund behövdes en mer övergripande förståelse om vad som argumenterades för eller emot. Om vi i stället hade valt till exempel en diskursanalys hade väldigt annorlunda resultat genererats. En diskursanalys hade innefattat att på djupet undersöka ord, meningar och "undertexter". Då hade uppsatsen behövt undersöka *hur* de olika sidorna argumenterade för sin sak, varpå fokuset för uppsatsen hade hamnat i nyansskillnader eller uttryck (Bryman 2018:640). Detta hade i sin

tur lett till att ett konstruktivistiskt vetenskapsteoretiskt perspektiv hade varit fördelaktigt. Vilket även det hade genererat intressanta resultat. I och med vårt positivistiska förhållningssätt i denna studie konstaterar vi huruvida vi ser om argumenten är logiskt bärande eller ej enligt den tidigare forskningen och den teoretiska utgångspunkten (Thurén 2013:18). Detta hade varit mindre relevant ur ett konstruktivistiskt perspektiv, fokus hade kunnat skiftat till varför dessa argument är formulerade på det sättet de är och vad för världsbild som kan målas upp med hjälp av dem (Thurén 2013:94).

Det format av artiklar som valdes (debattartiklar, ledare, krönikor, insändare samt kolumner) går även att reflektera över. De som skrivit de olika formaten varierar stort, allt från aktiva politiker och tidningsredaktörer till frilansande journalister och privatpersoner. På grund av detta får de olika artiklarna olika tyngd samt varierar i påverkan på större skala. Dock, vårt syfte har varit att undersöka de argument som presenterats i media samt hur de kan ge en bredare förståelse för debatten. Därför ansåg vi det relevant att även presentera de argument som skildrats av mindre påverkande aktörer, såsom insändare, då även de är en del av den offentliga debatten. Större påverkande aktörer, såsom politiker, väger onekligen tyngre i påverkansprocessen mellan media och kriminalpolitiken, men då uppsatsen inte ämnar undersöka den direkta påverkan finns utrymme för att inkludera de aktörer som annars hamnat i periferin.

5. Analys och resultat

Under detta kapitel kommer de olika argument som identifierats i de utvalda artiklarna presenteras. Följande har vi valt att dela upp analysen i tre teman för att förtydliga analysen. För att underlätta läsningen har vi delat upp argumenten i för- och emot sloandet av straffreduktionen under varje tema. I avsnitt 5.1. till 5.3. svarar vi på först frågeställningen och i avsnitt 5.4. den andra frågeställningen.

5.1. Avskräckning från brottslighet genom höjda straff

Under detta tema har två koder inkluderats, *brotsprevention* samt *gängkriminalitet eller livsstilskriminalitet*. Argumenten som vi hittade som var för sloandet gällande brotsprevention var “Hårdare straff fungerar brotspreventivt” samt “Den som sitter i fängelse kan inte begå brott”. Argumenten för sloningen gällande gängkriminalitet var “gängkriminalitet kommer stoppas/motverkas vid sloningen”. De argument vi hittade emot sloningen gällande brotsprevention var “Inlåsning är kontraproduktivt” samt “Avskräckning

fungerar inte brottspreventivt”. De argument som hittades emot slopningen gällande gängkriminalitet var samma som för brottsprevention och är därför sammanvävda i framställningen nedan.

Argument för

I de analyserade artiklarna var ett argument återkommande för slopningen av straffreduktionen. Detta var ståndpunkten att hårdare och längre straff kommer att verka brottspreventivt. För att komma till bukt med den ökade brottsligheten i Sverige behöver alltså straffen förändras. De flesta av skribenterna som argumenterade för detta syftade till gängkriminalitet eller livsstilskriminalitet och att det är dessa individer som slopningen av straffreduktionen ämnar påverka.

”För samhällets skydd, människors säkerhet och rättvisans skull måste även kriminella under 21 år i mycket högre grad dömas till fängelse” (Slottner et al. 2020)

”Dessa olika rabatter utnyttjas dessutom flitigt av gängkriminella. [...] Detta är alltså en uppenbar svaghet i vårt straffsystem, som vi borde åtgärdat för länge sedan” (Forsell & Kristersson 2020)

I citaten ovan går flera straffrättsteorier att identifiera. Genom att ta bort reduktionen för individer mellan 18-20 menar skribenterna dels att de låga straffen inte har en tillräckligt avskräckande effekt, vilket indikerar både en allmänpreventiv och individualpreventiv linje med fokus på avskräckning (Andersson & Nilsson 2017:11-12). Dels den individualpreventiva linjen av inkapacitering då fler behöver dömas till fängelsestraff för att skydda samhället (Andersson & Nilsson 2017:10).

Ett annat dilemma enligt vissa skribenter är begränsningarna att arbeta mot den organiserade brottsligheten eller gängkriminaliteten. Genom att inte ta vara på alla tillgängliga medel gynnas de kriminella kretsarna, som påvisat i citatet ovan. Genom att till exempel inkapacitera individer som begår grova brott menar de att de hindras begå fler brott. Att därför låta straffreduktionen för unga vuxna finnas kvar är i denna mening att inte använda samtliga åtgärder tillgängliga för att motverka ett omfattande samhällsproblem. Det fria moderata ungdomsförbundet uttrycker det på följande vis i sin debattartikel: ”Som konsekvens utreds många brott inte då åklagare inte tror att domstolen kommer utdöma straff.” (Norell et al. 2020), och politiker från Kristdemokraterna: ”De har gripits mängder av gånger och ofta även dömts för grova brott vid flera tillfällen. Inlåsta har de däremot inte alltid blivit.” (Slottner et al. 2020). Dessa två citat menar på att unga vuxna behöver inkapaciteras för att upphöra med brottsligheten och det

befintliga rättssystemet kan inte hantera det och behöver därför reformeras genom slopningen av straffreduktionen.

Men vissa skribenter som argumenterar för har en något annorlunda inställning till slopningen. Svensson (2019) argumenterar i sin ledare att den unga engångsförbrytaren inte gynnas av reduktionens slopning, och inte heller gynnar samhället av att hen går miste om straffreduktionen. Men individen som upprepat begår och blir dömd för brott, framför allt grova brott, behöver få större konsekvenser på sina handlingar. Svensson (2019) argumenterar att en individ som uppger ett mönster av dessa handlingar och erfarit konsekvenserna av dem flertal gånger inte kan ses som fri från ansvar. En medvetenhet kring konsekvenserna borde rimligen existera efter att de upplevt dem flertal gånger enligt detta argument. Att bli inkapaciterad och på så vis vara medveten om konsekvenserna fungerar ur detta perspektiv som avskräckning för individen (Andersson & Nilsson 2017:11). Vidare argumenterar Svensson (2019) att:

“Det går att avskaffa rabatterna med precision. Som bland andra juristen Bengt Ivarsson visat på SVT Opinion finns flera möjligheter. Typisk gäng-brottslighet skulle kunna utesluta rabatt. Man kan också undanta vissa allvarliga brott – grov misshandel, rån, våldtäkt – vilket vore en markering från samhället. Slopade rabatter kommer inte i sig att stoppa grov brottslighet. Men det stoppar i alla fall de individer som sitter inne.” (Svensson 2019)

Detta citat fokuserar framför allt på att komma åt just gängkriminella eller livsstilskriminella. Här avvisas alltså den allmänpreventiva linjen av avskräckning, medan den individualpreventiva inkapaciteringen anses vara lösningen för att stoppa gängkriminaliteten (Sarnecki 2015:30). Enligt Svensson är alltså en slopning av hela straffreduktionen inte brottspreventiv, men slopning av delar av den kommer att vara det. Trots att vetenskapen argumenterar emot dess faktiska verkan motiveras straffhöjningarna med den avskräckande effekten (Andersson & Nilsson 2017:12). Detta går helt i linje med teorin kring den straffande vändningen då fokus helt handlar om prevention genom straffsanktioner (Tham 2018:44). Således bygger dessa argument även på en expressiv allmänprevention (Jareborg & Zila 2020:81) då ett signalvärde går att identifieras medan den brottspreventiva inte gör det.

Argument emot

Det mest återkommande argumentet för att behålla straffreduktionen är i direkt kontrast till de som argumenterar för slopandet, att höja straffen kommer verka kontraproduktivt mot målet att minska brottsligheten. Snarare menas att ju fler som döms till fängelse ju större är sannolikheten att fler återfaller i brott.

“[...] uppmaningar om ”hårdare tag” mot unga personer riskerar därför att öka ungdomsbrottsligheten, trots att den uttalat önskade effekten är att brottsligheten ska minska. (Nordfjell et al. 2020)

Här motsätter sig alltså skribenterna att individualpreventiv linje av inkapacitering skulle var rätt väg att gå för att arbeta brottspreventivt.

”Även Brottsförebyggande rådet har med stöd av svensk och internationell forskning konstaterat att fängelsepåföljder bland unga personer leder till ökade risker för återfall i brott.” (Nordfjell et al. 2020)

Således blir detta ett motargument till inkapaciteringen. Även om individen låses in här och nu menar mot-sidan att den minskade effekten är temporär och kommer att förvärras när hen släpps från fängelset. Den minskade effekten menar de är således en illusion som kommer få konsekvenser senare.

Flera skribenter avfärdar även att hårdare straff kommer att fungera på ett avskräckande sätt och således vara brottspreventivt.

”[...] yngre människor i regel har en sämre impuls kontroll, kan det starkt ifrågasättas om en slopad ungdomsrabatt verkligen skulle ha någon inverkan på yngre personers handlingsätt.” (Martinsson & Bennet 2018).

I detta citat hänvisar skribenterna till den neurologiska och psykologiska forskningen och menar att unga vuxna inte besitter samma mognad och konsekvenstänk som en fullt vuxen individ. Det är därför inte rimligt att förutsätta att en avskräckande effekt kommer ha någon verkan. Således om individen inte förstår konsekvenserna kommer hen inte heller bli påverkad av dem.

Hur förhåller sig dessa argument till SOU 2018:85?

SOU 2018:85 lyfter vid flertal tillfällen vad slopningen av straffreduktionen kommer ge för brottspreventiva effekter.

”Även om syftet med straffsystemet är att avskräcka människor från att begå av samhället oönskade gärningar anses s.k. allmänpreventiva resonemang ha bäring när det gäller frågan om hur påföljden ska bestämmas [...] Utöver detta kan nämnas att det har visat sig att ändringar av straffnivåerna inte leder till någon tydligt minskad brottslighet på något övergripande plan” (SOU 2018:85 :203)

I detta citat avfärdar SOU 2018:85 att en allmänpreventiv avskräckning skulle ha en påverkan på brottsstatistiken.

“En anledning till att tankar om individualprevention inte bör styra påföljdens stränghet är att det saknas tillräckligt vetenskapligt stöd för att det genom påföljder för brott går att effektivt avhålla gärningspersoner från fortsatt brottslighet.” (SOU 2018:85 :203)

I citatet ovan menas att varken inkapacitering eller avskräckning i individualpreventiv linje har något vetenskapligt stöd till att det skulle fungera brottspreventivt och därför inte minska gängkriminaliteten. Vidare på samma sida i utredningen menar de att den befintliga forskningen snarare visar att en ökad och förlängd inkapacitering kommer leda till en ökad återfallsrisk, och därför ökad brottslighet i det långa loppet (SOU 2018:85:203).

Med dessa två argument från SOU 2018:85 kan vi konstatera att de som argumenterar emot slopandet av straffreduktionen förhåller sig mer till utredningen i detta tema än de som argumenterar för. Då mot-sidan menar att hårdare straff inte är brottspreventivt, och inte kommer stoppa gängkriminaliteten, går det i linje med SOU:s konstaterande om avsaknad förändring i brottsstatistiken. I och med att de argumenten som är för slopandet under detta tema menar att höjda straff *är* brottspreventivt så motsätter sig det SOU:s utlåtande.

Det går dock inte helt att bortse från att i direktiven till SOU 2018:85 kan det ligga en expressiv allmänprevention i grunden, då utredningens uppgift var att undersöka *hur* och inte *om* straffreduktionen skulle slopas. Det kan vara att politiker vill sända ett signalvärde genom att ta bort straffreduktionen för denna åldersgrupp (Jareborg & Zila 2020:81). Att agera på detta sätt kan för politikerna vara ett sätt att ligga i linje med sina väljare, över tid förefaller det som om folks rättsuppfattningar (allmänna rättsmedvetandet) tillmäts större betydelse för lagstiftning och dömande (Jerre & Tham 2010:7).

5.2. Brottslingen ska sona sitt brott och upprättelse till brottsoffer

Under detta tema har två koder inkluderats, *upprättelse* samt *känslorienterade argument eller faktaorienterade argument*. Argumenten för slopningen gällande upprättelse som identifierades var “Brottsoffer försummas” samt “Rättvisa i förhållande till brottet”. Argumenten för slopningen gällande känslor/fakta som identifierades var “Fokus på brottsoffret”. Argument emot slopandet gällande upprättelse identifierades inte på samma vis. I stället identifierades argument som fokuserade på ett större perspektiv än det individuella brottsoffret. Argument emot slopandet gällande känslor/fakta som identifierades var “Fokus ligger på förövare”.

Argument för

Ett av de argument som lyfts i de analyserade artiklarna som yrkade för straffreduktionens slopande var den brist på upprättelse för brottsoffret som genererades av kortare straff till unga vuxna. Genom att prioritera förövarens behov menar de att offret försummas på deras bekostnad. En skribent skriver i sin krönika:

”En våldtagen eller brutalt misshandlad person, eller anhöriga till den som blivit mördad, skiter i om förövaren var 19 eller 49.” (Wallin 2021)

Detta perspektiv fokuserar på den som utsatts och innebörden av att det inte är proportionerligt att en brottslig handling genererar olika påföljd enbart beroende på ålder på förövaren. Perspektivet går således att koppla ihop med proportionalitetsprincipen, att straffet inte står i proportion till brottet. Den unga vuxna som begår grova brott “kommer undan” med allt för lindriga straff. En skribent uttrycker det:

"Den som argumenterar för rabatterna kommer alltid att behöva förklara sig för dem som rånats, misshandlats eller våldtagits av en person som dömts till tre år men är ute efter tre månader” (Svensson 2019)

Detta citat belyser just hur kortare straff kan ses som en bristande upprättelse för brottsoffret och att det motiverar reduktionens slopande. Här bör således inte gärningsmannens behov diktera straffvärdet, utan offrets behov.

Båda citaten ovan i detta stycke är sammanlänkade med de emotionella aspekter som uppstår vid brottslighet. Båda lägger vikt vid hur det *känns* för den som blivit utsatt, vilket är ett genomgående tema i samtliga artiklar som berör brottsoffrets upprättelse. Detta går i linje med Pratts (2007) begrepp penal populism då fokus är kring hur lagöverträdaren gynnas på brottsoffrets bekostnad och således vädjar till de emotionella aspekterna av argumentet (Pratt 2007:12, 92). Precis som tidigare går detta i linje med proportionalitetsprincipen då det ur detta perspektiv inte anses vara ett proportionerligt straff utifrån brottets allvar, men det går även att diskutera det utifrån vedergällningsprincipen. Genom att sätta offrets lidande i fokus blir det vad som avgör skuldfrågan och därmed straffvärdet. Att ta bort straffreduktionen är därför befogat då det är handlingen som begåtts mot brottsoffret som bedöms ligga till grund för straffvärdet. Ålder och förutsättningarna för gärningsmannen spelar ingen, eller mindre, roll (Sarnecki 2015:67). I detta avseende prioriteras även det allmänna rättsmedvetandet då brottsoffret kan ses som en ställföreträdare för den laglydige och konforma individen. På så vis prioriteras inte bara den som blivit utsatt, utan även alla potentiella framtida utsatta vilket ger lugn till det allmänna rättsmedvetandet (Jareborg & Zila 2020:132).

Argument emot

Bland de artiklar som argumenterar emot straffreduktionens slopande finns det ingen som ställer sig emot att brottsoffret har rätt till upprättelse. Däremot finns det artiklar som menar att brottsoffrets upprättelse inte får komma till vilket pris som helst.

“Trots den skarpa och uttryckliga kritik som utredningen tar upp kommer förslaget med största sannolikhet att bli verklighet. Det finns nämligen en stark riksdagsmajoritet för att slopa ungdomsrabatten för personer 18-20 år. Vi menar att den politiska motiveringen till förändring förefaller vara vedergällning, eller hämnd. Den unga lagöverträdaren ska inte komma för lindrigt undan. Frågan man måste ställa sig är då: hämnd till vilket pris? Om de längre straffen inte har en avskräckande effekt, utan i stället riskerar att unga får en starkare kriminell identitet och återfaller i brott, är ett slopande av ungdomsrabatten i bästa fall inget annat än överksam symbolpolitik.” (Martinsson & Bennet 2018)

I citatet ovan kan vi se den linje som argumenten tar. Det individuella brottsoffret och dess upprättelse är inte centralt för de som argumenterar emot, utan väljer att fokusera på de långtgående konsekvenserna. Här förkastas alltså att vedergällning ska ligga till grunden för lagändringen. Vidare går även att identifiera avståndstagande till den avskräckande effekten av både allmän- och individualprevention. Detta argument fokuserar således mer på de brottspreventiva aspekterna, som lyft i föregående tema. En annan skribent uttrycker det på följande sätt:

“Igår presenterade inrikesministern ytterligare ett förslag kopplad till gängkriminalitet. Denna gång är det polisen som ska få bättre möjligheter till husrannsakan kopplad till kriminella miljöer. Ytterligare ett förslag från regeringen som siktar in sig på när skadan redan är skedd och brott redan har begåtts. Riktig upprättelse får brottsoffer om brott inte sker överhuvudtaget. För varje straffskärpning måste en välfärdssatsning göras. För varje polis som anställs måste en socialsekreterare finnas till hands.” (Snecker 2019)

Argumentet blir här ännu tydligare, att arbeta brottspreventivt *är* att ha brottsoffret i fokus. Genom att förebygga att ett brottsoffer ens skapas behöver inte fokus ligga på upprättelse eller vedergällning.

Då dessa argument inte sätter brottsoffret i fokus hamnar inte heller diskussionen kring de känslor som är kopplade till brottsutsatthet. Diskussionen lägger snarare fokus på förövaren och hur denne ska hålla sig konform. Argumenten här vänder sig alltså helt från de upplevda känslorna och fördjupar sig i vad vetenskapen säger.

Hur förhåller sig dessa argument till SOU 2018:85?

SOU 2018:85 benämner inte i undersökningen huruvida brottsoffer lider av att gärningsmannen får kortare straff då utredningen motiverats med brottsprevention. Dock benämns brottsoffrets framtida påverkan vid två ställen.

“Som vi har uttalat i bl.a. avsnitt 7.4 kan skärpta påföljder för unga lagöverträdare inte antas leda till en generell påverkan på brottsnivåerna. Det går alltså inte att förutse att våra förslag skulle leda till minskad brottslighet, minskat lidande för brottsoffer och därmed sammanhängande minskade kostnader för samhället.” (SOU 2018:85:330)

“Fler återfall innebär i sin tur fler brottsoffer och ökade kostnader för samhället.” (SOU 2018:85:108)

Det första citatet diskuterar de ekonomiska konsekvenserna som följer av slopandet och är väldigt tydliga med vad de förutspår, de önskade resultaten av slopningen går inte att förutse. Det andra citatet hänvisar till den tidigare utredningen av straffreduktionen från 2012 som också ställt sig kritisk till att den önskade effekten kommer uppnås. Utifrån dessa citat följer argument emot slopningen mer med SOU 2018:85 då de anser att slopningen av straffreduktionen inte är brottspreventiv och kommer vara negativ för framtida såväl offer som förövare. De som argumenterar för slopandet förhåller sig mindre till SOU 2018:85 då de emotionella aspekterna inte är presenterade i utredningen. Dock går inte tanken att brottsoffrets upprättelse är legitimt på grund av proportionalitetsprincipen ihop med SOU 2018:85. Detta är på grund av tanken att ansvarsförmåga bör ligga till grund för skuld, vilket diskuteras djupare under avsnitt 5.3.

5.3. Ansvarsförmåga för sina handlingar

Under detta tema har en kod inkluderats, *ansvar*. Argumenten för slopandet gällande ansvar var “18 så är man myndig” samt “Det är ett aktivt val”. Argumenten emot slopandet gällande ansvar var “Hjärnan är inte färdigutvecklad” samt “18 är en godtycklig gräns”.

Argument för

En av de mest frekventa argument av skribenterna för slopandet av straffreduktionen var just frågan kring myndighetsåldern. Flera skribenter menar att när en individ fyllt 18 år är denne myndig och bör ses som en vuxen människa i alla avseenden. Brottsliga handlingar bör inte vara ett undantag. En stor del av vikten i dessa argument förhåller sig till de mest allvarsamma brotten utförda av unga vuxna, så som mord, väpnat rån, grova våldtäkter eller bombningar. En skribent uttrycker det som ”Den mellan 18 och 21 år som begår vuxenbrott bör få vuxenstraff.” (Nerbrand 2020). Denna typ av argument går att koppla till proportionalitetsprincipen, att brottets grad av allvar bör bestämma dess straffvärde, inte gärningsmannens behov av

behandling (Sarnecki 2015:46-47). Om förutsättningen är att individer över 18 år är vuxna och såldes fullt ansvariga för sina handlingar är det varken proportionerligt eller logiskt att de ska behandlas på något annat sätt inför lagen. Denna rationalitet har dock ifrågasatts som verksamt då den befintliga forskningen framhåller att det inte finns något som stödjer en brottspreventiv verkan (Andersson & Nilsson 2017:12). Denna rationalitet bör därför i stället motiveras med den expressiva allmänprevention som medföljer den straffande vändningen (Tham 2018:44).

Ytterligare ett återkommande argument är att den kriminella handlingen var ett aktivt val av gärningsmannen, och individen är fullt rationell. Ur detta perspektiv är det ingen fråga om saken, den som aktivt väljer att bryta mot lagen har gjort det med medvetenheten om konsekvenserna, såväl de rättsliga konsekvenserna som de för offret eller omgivningen.

”För det är precis så vi måste arbeta – brett och systematiskt med en tydlig målsättning om att unga i riskzonen ska fångas upp tidigt, men med en lika tydlig målsättning om snabba och effektiva konsekvenser för de ungdomar som ändå väljer den brottsliga vägen.” (Forssell 2020)

”För så här kan vi inte längre ha det. Moderaterna vill göra livet till ett rent helvete för dem som tar sig rätten att begå bestialiska brott i Sverige och som väljer en kriminell livsstil på alla andras bekostnad.” (Kristersson & Forssell 2020)

Dessa två citat visar hur vissa skribenter ser på det aktiva valet av förövaren. Det finns en ton av antydd kalkylering från gärningsmannen, det kriminella livet har valts utifrån noggrann övervägning och denne bär därför fullt ansvar för sina handlingar. På samma sätt som tidigare argument är det därför varken proportionerligt eller logiskt att straffreduktionen ska finnas kvar. Proportionalitetsprincipen är således ett straffrättsteoretiskt perspektiv som går att identifiera i detta argument. Dock, det andra citatet visar även på en del vedergällning då fokus är på att straffa hårt i reaktion på övertrampet gentemot andra (Sarnecki 2015:67).

Argument emot

De skribenter som argumenterar emot straffreduktionens slopande hänvisar i stor utsträckning till den bristande ansvarsförmågan hos unga vuxna. Detta med referens till unga vuxnas icke färdigutvecklade hjärnor enligt den neurologiska och psykologiska forskningen. Vilket bidrar till bristande konsekvenstänk, självkontroll samt mognadsnivå. Nästan samtliga skribenter hänvisar till att hjärnan behöver till cirka 25 års ålder för att uppnå denna typ av mognad och att det därför inte är rimligt att slopa straffreduktionen för de mellan 18-20 (Nordfjell et al. 2020; Ling 2019; Cantwell 2020; Martinsson 2020; Martinsson & Bennet 2018). En av skribenterna argumenterar även för en höjd ålder för straffreduktion:

”I den statliga utredningen påpekas dessutom att den nuvarande 21-årsgränsen för straffrättslig särbehandling av unga lagöverträdare snarare borde gå vid en något högre ålder.” (Nordfjell et al. 2020)

Ur detta perspektiv är det alltså inte rimligt i proportionalitetsprincipens linje att unga vuxna ska straffas som att de är färdigutvecklade, vuxna människor när forskningen pekar på motsatsen. Vid slopningen av straffreduktionen menar de alltså att balansen mellan ansvarsförmåga och skuld kommer att stjälpas.

Vidare lyfter även vissa skribenter som svar på argumentet ”när man är 18 så är man myndig och bör därför även behandlas som det inom rättsväsendet” att andra åldersgränser existerar i samhället baserat just på unga vuxnas brist på mognad. Bland annat åldersgränsen som finns hos Systembolaget där en behöver vara 20 år för att få köpa alkohol (Cantwell 2020), eller vid adoption eller sterilisering där en behöver ha fyllt 25 år (Ling 2019). Detta pekar på att myndighetsåldern på 18 år är godtycklig. Det går till och med att tolka detta argument som att det inte finns stöd för att myndighetsåldern är ett tecken på ansvarstagande eller mognad, varken ur ett vetenskapligt perspektiv eller ett socialt.

Hur förhåller sig dessa argument till SOU 2018:85?

I uppdragsbeskrivningen till SOU 2018:85 lyfts argumentet för båda sidor. Vid frågan kring myndighetsålder skriver utredningen följande i dess uppdragsbeskrivning:

“I direktiven anges att skälen för särbehandling vid påföljdsbestämningen väger mindre tungt i fråga om lagöverträdare som har fyllt 18 år och det ifrågasätts om det är en rimlig ordning att denna grupp av lagöverträdare särbehandlas.” (SOU 2018:85:42)

Här anger direktiven till utredningen att det finns något annat som är av större värde än skälen till straffreduktionens existerande, och vad det är finner vi senare i utredningen. Att det framkommer som oförklarligt för allmänheten att kriminella utdelas “rabatter” eller “reduktioner” som, enligt allmänheten, är vuxna människor (SOU 2018:85:273; Jerre & Tham 2010:7). Detta går helt i linje med de argument som för-sidan presenterar.

Dock, utredningen presenterar flera perspektiv som är viktiga att ta i beaktning.

Enligt den neurologiska och psykologiska forskningen uppnår en individ full utveckling runt 23-25 års ålder. På grund av detta menar SOU 2018:85 att unga vuxna 18-20 inte besitter samma mognad eller självkontroll som andra färdigutvecklade vuxna (SOU 2018:85:199). Detta kopplat till proportionalitetsprincipen anses det att den som har lägre omdömesförmåga bär lägre skuld, vilket motiverar straffreduktionens existens (SOU 2018:85:17).

”Om den tilltalades skuld bedöms med ett vidare synsätt – som innefattar ett beaktande av hans eller hennes förutsättningar att handla på det av samhället önskvärda sättet – kan den s.k. reduktionen eller rabatten snarast sägas vara ett slags justering som syftar till att den unge ska dömas till en påföljd som står i proportion till brottets allvar” (SOU 2018:85:216)

Att ovanstående citat är i linje med proportionalitetsprincipen är tydlig. Även om allmänheten anser att lagöverträdelsen är av allvarlig art menar SOU 2018:85 att straffreduktionen är en nödvändig justerare för att utdela proportionerligt straff. Skulle inte denna hänsyn tas till lagöverträdarens förutsättningar skulle resultatet bli att den som har mindre skuld (18-20) döms till lika straff som den med mer skuld (över 21). Detta går i linje med de argument som mot-sidan presenterar.

Under detta tema förhåller sig de två olika sidorna till SOU 2018:85, men på olika sätt. Mot-sidan menar att den mentala förmågan kopplat till ålder inte bör nedprioriteras, vilket SOU 2018:85 även lägger stor vikt vid. Men för-sidan yrkar på de andra aspekter som bör ligga till grund för straffmätning, vilket även redogörs i utredningen (SOU 2018:85:273). Det är dock viktigt att här poängtera att SOU 2018:85 inte förankrar dessa argument i sin vetenskapliga studie, utan fäster dem vid uppdragsdirektiven samt allmänheten.

Tabell 1. Sammanfattning av vilka straffrättsteorier som återfinns i artiklarna samt SOU 2018:85. ”JA” indikerar att aktören anser eller förhåller sig till att straffrättsteorin är verksam och/eller ställer sig bakom den. ”NEJ” indikerar motsatsen.

Straffteorier	Argument som kan kopplas till straffteorierna	Kan identifieras i SOU 2018:85	Kan identifieras i artiklarna som är för sloandet	Kan identifieras i artiklarna som är emot sloandet
Allmänprevention	Avskräckning genom att gruppen mellan 18-21 genom att utdela "fulla" straff	NEJ	JA	NEJ
Individualprevention	Målet att påverka individen så att denne inte ska begå framtida brott	NEJ	JA	NEJ
Vedergällning	Brottsoffers utsatthet och fokus på själva handlingen, hårdare straff mer rättvis i förhållande till handlingen	NEJ	JA	NEJ
Proportionalitetsprincipen	Brottets allvar och skada kopplat till lagöverträdarens skuld ska beaktas. Saknar lagöverträdaren insikter till sitt handlande.	JA	NEJ	JA
Humanitetsprincipen	Rimlighet och måttlighet vid bestraffning, förståelse och tolerans för de som straffas och att fängelsestraff bör undvikas.	JA	NEJ	JA
Expressiv allmänprevention	Sända signaler	JA	JA	NEJ

5.4. Straffpolitiska perspektiv

I detta stycke kommer vi fokusera på de straffrättspolitiska perspektiv, det vill säga offensiv och defensiv straffrätt, som gick att identifiera i de olika artiklarna. Inom denna del kommer de två koderna *politisk kritik* och *rättssystem* att presenteras. Argumenten som identifierades som var för slopandet riktade in sig på att lösa samhällsliga problem genom kriminalisering och höjda straff vilket indikerar en offensiv straffrättspolitik. Inom texten nedan kommer båda koderna att inkluderas löpande. Argumenten som var emot slopandet menade att grunderna till åtgärden inte finns inom vetenskapen, utan kan i stället sökas inom den politiska strategin, det vill säga en offensiv straffrättspolitik. Båda koderna inkluderas inom detta och kommer även det presenteras löpande i texten.

Argument för och emot slopandet

Inom koderna *politisk kritik* och *rättssystemet* riktades fokus mot den bristande handlingskraft inom dessa institutioner. Återkommande kritik gällande rättssystemets oförmåga att stoppa brottsligheten och politikens avsaknad av vilja att göra de ändringar som krävs. Dessa argument baserar sig på att straffrättssystemet är det verktyg som behöver användas för att åtgärda problemen, vilket är en offensiv straffrättspolitik (Jareborg 1995:28). Dessa argument återkommer regelbundet i det utvalda materialet, nedan följer ett exempel.

”I Sverige finns en lång tradition av vård och behandling av förbrytare. De senaste åren har den offentliga debatten emellertid dominerats av förslag om mer bestraffning och inlåsning, även av yngre. Det är ett nödvändigt skifte. Kriminalvård och resocialisering av brottsbenägna individer fungerar dåligt – de flesta kriminella är helt enkelt oförbätterliga. För att bryta den brutala brottstrenden behövs därför hårdare straff.”
(Kärrholm 2020)

Denna skribent argumenterar här för straffrättssystemets viktiga funktion i arbetet att motverka brottslighet. Det samhällsliga problemet består av en brutal brottstrend, och de som orsakar denna är helt oförmögna till förbättring. Skribentens enda lösning är därför ”hårdare tag”, vilket kontrasterar den defensiva modellen vars avsikt är att hålla straffet på så låg nivå som möjligt inom ramen av proportion. Att skribenten uttrycker att det är ett nödvändigt skifte att fokusera på bestraffning och inkapacitering pekar mot en offensiv modell. Detta skifte är alltså avgörande för att motverka samhällsproblemet, indikerande att det måste lösas genom straffrättssystemet (Jareborg 1995:28).

Jareborg (1995:31) argumenterar att den offensiva straffrätten egentligen har en annan funktion än att agera brottspreventivt, nämligen att behaga det allmänna rättsmedvetandet. Även detta kan vi se tecken på i de analyserade artiklarna.

”Att hålla sina medborgare trygga och utkräva ansvar från dem som inkräktar på andras liv, hälsa eller egendom tillhör statens mest centrala uppgift. Detta har försummats. Det är dags att sluta dalta med gängkriminella. Klippkort borde inte höra hemma inom rättsväsendet.” (Norell et al. 2020)

I detta citat ovan förutsätts en dikotomi, att medborgarna inte kan vara trygga så länge straffreduktionen finns kvar. Dock, som vi redogjort för under stycke 5.1, finns inte något vetenskapligt stöd för att kriminaliteten kommer minska i samband med slopningen. Således behöver något annat ligga till grund för argumentet. Att åberopa hårdare och längre straff är inte brottspreventivt, utan ett argument för att stilla oron hos det allmänna rättsmedvetandet. Genom att argumentera att medborgarna kommer vara trygga vid slopningen signaleras att straffskärpningarna är handlingskraftiga, vilket Garland (2001:133) refererar till som *acting out*. Genom att hävda att brottsprevention och straffreduktion är varandras motsats skapas ett lösningsförslag som är relativt enkel att uppnå, och således enklare att lugna det allmänna rättsmedvetandet (Jareborg 1995:31). Detta går även i linje med den tidigare forskningen som pekar på att det har skett (och fortfarande sker) en expanderande strafflagstiftning i syfte att signalera handlingskraft (Tham 2018:139; Garland 2001:175).

Argumenten för de som är *emot* slopandet skiljer sig då det framkommer kritik i artiklarna att den repressiva straffrättspolitiken, som medföljer slopandet av straffreduktionen, saknar stöd i vetenskapen. Så väl kriminologiska, psykologiska och medicinska forskningsstudier visar på avsaknaden av vetenskapliga belägg för att detta skulle leda till minskad brottslighet.

”Det är bara att läsa innantill i utredningen. Där konstateras att ett slopande av ungdomsrabatten saknar vetenskapligt stöd. Utredningen sågar alltså det förslag som den hade att utreda. Det hör minst sagt till ovanligheterna.” (Martinsson 2020)

”Sådana lagändringar saknar förankring i vetenskapliga studier. Ändå får idéer om skärpta straff för personer under 21 år stöd från flertalet politiska partier.” (Nordfjell et al. 2020)

”Inte heller tycks politikerna bry sig om vad tunga remissinstanser har att säga.” (Cantwell 2020)

Citaten ovan presenterar denna kritik helt öppet. De förhåller sig i stället till den vetenskap som argumenterar emot straffreduktionens slopande, som presenterat i avsnitt 5.3. Skribenterna som argumenterar emot slopandet har genomgående återkommit till ett ord: populism. Nästan

samtliga av dem skrev om detta ord och anklagade politiker ansvariga för proportionen att bedriva populistisk politik. I detta sammanhang syftar de framför allt till politisk populism som symbolpolitik. Det handlar om att generera röster och tilltala till massorna, inte att genomföra effektiv policy (Jareborg 1995:33). Den tidigare forskningen belyser just detta. Penal populism riktar in sig på denna typ av retorik, där huvudmålet är att signalera till allmänheten att deras säkerhet väger tyngre än de konsekvenser som genereras av en strängare straffrättspolitik (Pratt 2007:14).

”Att politiker inte lyssnar på – och inte väljer att ta till sig – relevanta och starka argument [...] är bara ännu ett tecken på att den nutida kriminalpolitiken präglas av populistiska strömningar.” (Martinson 2020)

”Att framstå som handlingskraftig i kampen mot kriminalitet tycks vara viktigare än att genomföra välgrundade reformer som förhindrar att unga fastnar i en kriminell livsstil.” (Nordfjell et al. 2020)

”Men det finns ingen anledning att förvånas över att politikerna inte lyssnar. Vi lever i en tid då de inte har mycket att vinna på att försöka framstå som intelligenta.” (Cantwell 2020)

De menar att det i själva verket inte handlar om brottsprevention över huvud taget, utan är en politisk strategi. Skribenterna ovan argumenterar till och med att politiken *offrar* unga kriminella *och* samhällets framtida trygghet i jakten på att öka sin popularitet. Om grunden för dessa åtgärder inte finns inom vetenskapen kan det i stället sökas i den politiska strategin. Garland (2001:133) menar att det blir en fråga för politikerna att agera på ett uppmärksammat problem, vilket straffrabatten kan anses vara då media uppmärksammat både gängkriminalitet och grova brott kopplat till individer som får eller har fått straffreduktion. Både Pollack (2001:22) och Pratt (2007:14) menar att medier har förutsättningar att påverka människors uppfattning om brott och straff genom att skapa en medvetenhet hos allmänheten, därmed ökar trycket på politiker att vara handlingskraftiga vilket leder debatten till att ta ett populistiskt spår.

Vissa av skribenterna lyfter även att fokus under debatten av slopningen har legat kring gängkriminalitet och skjutningar. Men slopningen avser att påverka *alla* brottstyper för unga vuxna.

”Det är inte alltid så att det som låter snyggt i en debatt är det som är bäst i praktiken. Verkligheten är komplex och det kommer den fortsätta vara oavsett hur många tecken eller sekunder olika medieplattformar tillhandahåller för debatt. Allt som står i den här debattartikeln vet Ebba, Ulf och Jimmie. De har också träffat kriminologer, jurister och våra myndigheter. De har också läst Brås rapporter. De drar sig dock inte för att sänka nivån i samtalen på ett populistiskt vis. Högergänget är dessutom villigt att offra väldigt

många människors väl och ve för att själva få makt. Väljare, genomskåda dem.” (Ling 2019)

Ling kritiserar högerpolitiker, dock har slopningen stöd av den sittande regeringen, vilket Ling är en del av då han är rättspolitisk talesperson för miljöpartiet. Dock, det som är relevant för denna analys är det simplifierade perspektiv som applicerats. Han menar att det råder stor medvetenhet bland politikerna om vad för konsekvenser som slopandet kommer och inte kommer medföra. Ur detta argument har politiken inte för avsikt att minska brottsligheten, utan medvetet förkastar brottspreventionen ”för att själva få makt”, som Ling (2019) uttrycker det.

”År 2017 var det 10 000 unga myndiga som lagfördes för brott, 26 av dessa för dödligt våld och dessa dömdes också till frihetsberövande påföljder. Resterande 9 974 ungdomar lagfördes sålunda för andra brott som narkotikabrott av mindre allvarlig karaktär, tillgreppsbrott, misshandel och trafikbrott. De flesta som kommer att påverkas av minskad hänsyn till ålder är därför unga som begått andra brott än de den kriminalpolitiska debatten tagit sikte på.” (Estrada et al. 2018b)

I citatet ovan argumenterar skribenterna för den bristande proportionalitet som slopningen innebär. I SOU 2018:85 betonas vikten av att kriminalisering bör endast ske om åtgärden står i rimlig proportion till de förväntade positiva samhällseffekterna. Repressionsnivån bör aldrig vara högre än vad som brottspreventivt kan motiveras (SOU 2018:85:211). Som redogjort i tidigare avsnitt förväntas inte slopningen ha en brottspreventiv effekt vilket indikerar att de som argumenterar för slopningen förankrar sig i en expressiv allmänprevention då det i stället kan ses som en ”markering” eller en ”signal” som sänds till eventuella lagöverträdare. Logiken bakom expressiv allmänprevention innebär att den inte är mottaglig för kritik på empiriska grunder, då det handlar om markering mot ett brottsligt beteende som ökar (Jareborg och Zila 2020).

6. Slutsatser och diskussion

6.1. Resultatdiskussion

Denna studie utformades efter forskningsfrågorna *vilka argument används i de valda artiklarna för att motivera slopningen av straffreduktionen? Vilka används för att motivera att straffreduktionen ska finnas kvar? Och hur kan medias val av perspektiv förstås utifrån kriminalpolitiska begrepp?* Då denna studie ämnade att fördjupa förståelsen kring lagändringen och dess motiveringar var det rimligt att förutsätta en teoretisk grund som mäter just det. Straffteorierna beskriver legitimerandet av straff och genom att finna argument för detta i de analyserade artiklarna har syfte och frågeställningarna kunnat besvaras. Argumenten för och

emot sloandet av straffreduktionen bygger båda på straffrättsteorier, även om de som argumenterar för sloandet inte alltid förhåller sig till de konstaterade konsekvenser som SOU 2018:85 påpekar.

I tabellen i stycke 5.3 presenteras de straffrättsteorier som återfunnits i artiklarna samt SOU 2018:85 och hur de förhåller sig till dem. Överskådligt går det att se att de som argumenterar emot straffreduktionens slopande ställer sig likvärdigt till straffrättsteorierna som SOU 2018:85 gör. De som argumenterar för sloandet ställer sig över lag inte likvärdigt, men har samma linje av expressiv allmänprevention.

Genomgående i resultaten är att de två sidorna inte är överens om de faktiska konsekvenserna av straffreduktionens slopande. Där de som argumenterar för menar att både avskräckning och inkapacitering fungerar brottspreventivt, medan de som argumenterar emot menar att det inte gör det. På samma vis finns ingen konsensus kring vad som är proportionerligt eller vad som ska ligga till grund för proportionerlig straffrätt. De som argumenterar för sloandet av straffreduktionen hävdar att brottsoffret behöver få bättre upprättelse och inte försummas på grund av gärningsmannens behov. Även att någon definieras som vuxen men inte i rättsliga sammanhang är oproportionerligt inför likabehandlingsprincipen. Medan de som argumenterar emot menar att det är oproportionerligt att döma en individ som vuxen där denne, enligt vetenskapen, inte har samma psykologiska och neurologiska förutsättningar.

De som argumenterar för sloandet anklagar den andra för ineffektivitet och försummelse av brottsoffret, och de som argumenterar emot sloandet anklagar den andra sidan för populism. Dock, mer frekvent förhöll sig mot-sidan till de perspektiv SOU 2018:85 konstaterade kring brottsprevention, ansvarstagande och långsiktiga konsekvenser. Detta kan kopplas samman i synen på att det bedrivs en alltmer offensiv straffrättspolitik. Vilket återfinns som argument i artiklarna då politiker, genom SOU 2018:85, frångår tidigare forskning på området och i stället framstår förslaget som en lösning på att samhällets syn på brott och brottslighet har förändrats. Lagstiftningens legitimitet är beroende av det allmänna rättsmedvetandet (Jerre & Tham 2010:6). I samband med detta går det inte heller att utesluta det som den tidigare forskning belyser, penal populism, att det är en politisk strategi att genom straffrättssystemet och strafflagstiftningen vinna väljare genom att vädja till emotionella argument (Pratt 2007:12). Dessa uttalanden blir ett verktyg för att uttrycka brottslighetens allvar för allmänheten (Tham 2018:164) för att generera negativa känslor mot det befintliga rättssystemet (Pratt 2007:12, 92).

Argumenten som återfinns i debatten om straffreduktionen för unga myndiga kan ledas tillbaka till den kriminalpolitiska utvecklingen som Tham (2018) kallar den straffande vändningen. I vilken mån (den offensiva) debatten i media har påverkat det allmänna rättsmedvetandet eller politiker är svårt att veta, men de argument som förs fram i debatten bidrar till en påverkansprocess mellan dessa aktörer och kan komma att påverka lagstiftningsprocessen, vilket tidigare forskning belyst (Pollack 2001). Vidare i straffreduktionens argument finns det fog att fundera på om det skett en förändring i samhället, eller allmänna rättsmedvetandet, för vad som anses som proportionerligt. I och med att direktiven till SOU 2018:85 var just *hur* och inte *om* slopandet av straffreduktionen skulle kunna ske samt med en motivering till att synen på brott och straff förändrats. Detta kan visa på att ramarna för vad som betraktas som proportionerligt kan ha förändrats hos det allmänna rättsmedvetandet, vilket kan ha sin grund i de argument som återfinns i medias rapportering (Pollack 2001). Utifrån de argument som återfinns i media kommer dessa att påverka allmänheten och lagstiftarens ställningstagande till straffreduktionen.

6.2. Framtida forskning

Avslutningsvis vill vi reflektera över hur detta kan undersökas vidare i framtiden. I och med att SOU 2018:85 inte ännu har tagits ställning till inför riksdagen hade detta varit ett naturligt nästa steg. När detta sker hade det varit av intresse att studera beslutsfattandet djupare, oavsett om den röstas igenom eller ej, med hjälp av Pollacks forskning kring påverkan mellan media och kriminalpolitik. Det hade varit intressant att se huruvida beslutsfattare förhållit sig till argumenten presenterade i SOU 2018:85 eller om de influerats mer av andra argument hämtade från media. Om detta lagförslag går igenom hade det även varit av intresse att undersöka på sikt hur brottsnivåerna förändrades i samband med slopningen.

En annan spännande framtida studie hade varit att undersöka ämnet med ett konstruktivistiskt perspektiv. Genom till exempel en diskursanalys hade det varit möjligt att reflektera över vad för betydelse det gav att samtliga skribenter benämnde det som straff*rabatt* och vad det signalerade till sina läsare om ordets laddning. Enbart genom ordvalet kunde en värdering signaleras och väcka känslor eller reaktioner hos läsaren, och att då undersöka varför just ordet *rabatt* genererat detta hade varit möjligt med en annan metodologisk utgångspunkt.

9. Referenser

Litteraturförteckning

Andersson, R. & Nilsson, R. (2017). *Svensk kriminalpolitik*. uppl 2., Liber: Stockholm

Ashworth, A. (1995). Inledning. I: Dag, V (red.) *Varning för straff: om vådan av den nyttiga straffrätten*. Fritze: Stockholm. 15-18.

Bergström, K. & Boreus, G. (2018). Samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys. I: Bergström, K. & Boreus, G. (red.) *Textens mening och makt: metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. uppl 4., Studentlitteratur: Lund. 17-45.

Bryman, A. (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder*. uppl 3., Liber: Stockholm

Fairclough, N. (1995). *Media discourse*. Edward Arnold: London

Garland, D. (2001). *Culture of control: Crime and social order in contemporary society*. Oxford University Press: Oxford

Jareborg, N. (1995). Vilken sorts straffrätt vill vi ha? – Om defensiv och offensiv straffrättspolitik. I: Dag, V (red.), *Varning för straff: om vådan av den nyttiga straffrätten*, Fritze: Stockholm. 19-36.

Jareborg, N. & Zila, J. (2020). *Straffrättens påföljdslära*. uppl 6., Wolters Kluwer: Stockholm

Jerre, K. & Tham, H. (2010). *Svenskarnas syn på straff*. (Rapport 2010:1). Stockholm: Kriminologiska institutionen Stockholms universitet. [Urn:nbn:se:su:diva-42862](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:se:su:diva-42862)

Pollack, E. (2001). *En studie i medier och brott*. Diss. Stockholm: Institutionen för journalistik, medier och kommunikation Stockholms universitet. [urn:nbn:se:su:diva-29619](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:se:su:diva-29619)

Pratt, J. (2007). *Penal populism*. Routledge: London

Sarnecki, J. (2015). *Introduktion till kriminologi, volym II*. uppl 3., Studentlitteratur: Lund

Tham, H. (2018). *Kriminalpolitik: Brotts och straff i Sverige sedan 1965*. Norstedts Juridik: Stockholm

Thurén, T. (2019). *Vetenskapsteori för nybörjare*. uppl 3. Liber: Stockholm

Ulväng, M. (2005). *Påföljds konkurrens – problem och principer*. Iustus: Uppsala universitet

Ungdomsreduktionsutredningen (2018). *Slopad straffrabatt för unga myndiga*. (SOU 2018:85). Stockholm: Justitiedepartementet

Tidningsartiklar

Aftonbladet (2020) Backar inte straffrabatt ska bort för unga. *Aftonbladet*, 13 November.

Cantwell, O. (2020). Lika väntat som enfaldigt att regeringen slopar straffrabatten. *Aftonbladet*, 4 mars.

Estrada, F. Flyghed, J. Nilsson, A. Pettersson, T. Sarnecki, J. & Tham, H. (2018a). Svagt stöd i forskningen för att hårdare straff minskar brotten. *Dagens Nyheter*, 30 januari.

Estrada, F. Bäckman, O. Nilsson A. & Sivertsson, F. (2018b). Risk att skärpta straff för unga ökar brottsligheten. *Dagens Nyheter*, 21 december.

Forssell, J. (2020). Er mellanmjölk löser inte ungdomsrånen. *Aftonbladet*, 25 februari.

Kristersson, U. & Forssell, J. (2020). Lär av Danmark för att krossa gängvåldet. *Aftonbladet*, 16 augusti.

Kärrholm, F. (2020). Knäck gangsterkulturen med avsevärt skärpta straff. *Dagens Nyheter*, 9 september.

Ling, R. (2019). Varför låtsas högern att straffrabatter är dåligt? *Expressen*, 23 oktober.

Martens, A. (2019). Varför daltas det så med fuskare i Sverige? *Aftonbladet* 11 december.

Martinsson, D. (2020) Slopad ungdomsrabatt är rena populismen. *Aftonbladet*, 6 mars.

Martinsson, D. & Bennet, T. (2018). Motivet till hårdare straff tycks vara hämnd. *Svenska Dagbladet*, 28 december.

Nerbrand, S. (2020). Grova brott i unga år måste få konsekvenser. *Dagens Nyheter*, 27 augusti.

Neuding, P (2019) Straffskalorna är omoraliskt milda. *Göteborgsposten*, 28 juli.

Norell, J., Bergman, M., Broberg, A., Barabash, M. & Mittag-Leffler, P. (2020). Går det att bo kvar i våldets Sverige? *Aftonbladet*, 30 oktober.

Nordfjell, D., Matic, S. & Persson, P. (2020). Populism att kräva höjda straff för unga. *Aftonbladet*, 19 augusti.

Sarnecki, J. (2020). Lås in de 17-åriga mördarna länge. *Aftonbladet*, 16 september.

Slottner, E., Wallén, F. & Carlsson, C. (2020) Unga kriminella måste kunna sättas i fängelse. *Aftonbladet*, 18 augusti.

Snecker, L. (2019). Nej, skärpta straff minskar inte gängvåldet. *Expressen*, 11 december.

Svensson, P. (2019). Slopa straffrabatten för de värsta unga kriminella. *Dagens Nyheter*, 19 september.

Svensson, L. (2020). Unga ska inte få straffrabatt vid grova brott. *Svenska Dagbladet*, 4 mars.

Thulin, C. (2020). Slopa mängdrabatten för unga som är livsstilskriminella. *Dagens Nyheter*, 27 augusti.

Wallin, C. (2021). Brottsoffret skiter i om förövaren var 19 eller 49. *Expressen*, 22 februari.